

Atak Rosji na Ukrainę – stan po 85 dniach

Andrzej Wilk, Piotr Żochowski, Jadwiga Rogoża

Siły rosyjskie działające na zachód od Popasnej przekroczyły granicę obwodu donieckiego i zostały powstrzymane przez obrońców kilka kilometrów od drogi z Lisiczańska do Bachmutu (w okolicach Wołodymyriwki i Wasyliwki). Stanowi ona ostatnie kontrolowane przez Ukraińców liczące się połączenie drogowe rejonu Siewierodoniecka z nieokupowaną częścią Donbasu (obrońcy mogą jeszcze korzystać z wąskiej drogi lokalnej Zołotariwka–Siewiersk) i od wielu dni pozostaje pod ostrzałem artylerii agresora, co wstrzymuje ewakuację i dostawy pomocy humanitarnej. Według władz lokalnych 60-tysięczne Rubiżne (na północ od Siewierodoniecka) całkowicie zniszczono, a oba główne miasta rejonu (Siewierodonieck i Lisiczańsk) oraz pozostałe miejscowości pod kontrolą obrońców są stale ostrzeliwane, bombardowane i szturmowane. Rosjanie kontynuują także działania na rzecz odcięcia rejonu Siewierodoniecka od strony obwodu charkowskiego – w tym celu atakują miejscowości na południowy wschód od Łymanu (wzdłuż trasy Łyman–Bachmut).

W pozostałej części obwodu donieckiego i na południu obwodu charkowskiego nie nastąpiły znaczące zmiany, a siły ukraińskie skutecznie powstrzymywały wroga natarcia na całej linii styczności. Rosjanie atakują pozycje przeciwnika w okolicach Charkowa, w obwodzie zaporoskim oraz na styku obwodu chersońskiego z obwodami mikołajowskim i dniepropetrowskim, lecz ograniczają się do ostrzału i bombardowań (jedyną próbę natarcia odnotowano we wsi Nowodariwka w północno-wschodniej części obwodu zaporoskiego). Trwają ostrzał i bombardowania przygranicznych rejonów obwodów czernihowskiego i sumskiego (na południe od autostrady Kijów–Moskwa), po raz pierwszy od wycofania wojsk z północy Ukrainy celem był też obwód żytomierski (okolice miejscowości Małyn).

Australia i USA poinformowały o przekazaniu Kijowowi kolejnych partii uzbrojenia. Canberra przygotowuje do wysłania 14 transporterów gąsienicowych M113 i dalsze 20 kołowych transporterów piechoty Bushmaster, a Waszyngton – 18 haubic ciągnionych M777 (dotychczas Amerykanie dostarczyli ich 90). Brytyjczycy zadeklarowali przekazanie artylerii o dużym zasięgu, rakiet przeciwokrętowych oraz bezzałogowych statków powietrznych. Dostarczenie Ukrainie rakiet przeciwokrętowych ma również rozważać Pentagon – rozpatruje się produkowane przez Boeinga Harpoony lub powstające w kooperacji Raytheon Technologies z norweskim Kongsbergiem pociski NSM (Naval Strike Missile; używane także przez Siły Zbrojne RP).

Służba Bezpieczeństwa Ukrainy kontynuuje operację kontrwywiadowczą, której celem jest neutralizacja osób współpracujących ze służbami specjalnymi wroga. W Dnieprze zatrzymano Mychajło Cariowa, brata Ołeha – prorosyjskiego polityka Partii Regionów i

rzecznika powstania tzw. Noworosji. Według SBU Mychajło Cariowa typowano do objęcia stanowiska szefa kolaboranckiej administracji obwodowej. Ze względu na niepowodzenie operacji zajęcia Dniepru jego mocodawcy z FSB polecili mu organizację grup dywersyjnych, które miały dokonywać zamachów bombowych w obwodzie dniepropetrowskim.

Kreml wciąż nie podjął ostatecznej decyzji co do przyszłości okupowanych terytoriów. Rzecznik Kremla Dmitrij Pieskow oznajmił, że zależeć ona będzie od „wyrażenia woli” przez ich mieszkańców. Dodał, że na tych obszarach należy skupić się na podtrzymywaniu funkcjonowania infrastruktury zapewniającej zaspokojenie potrzeb ludności oraz zagwarantowaniu dostaw wody i energii. Zwłoka w realizacji scenariusza powołania tzw. republik ludowych świadczy o tym, że rośnie prawdopodobieństwo aneksji zajętych ziem. Przewodniczący Komitetu Rady Federacji ds. Ustawodawstwa Konstytucyjnego Andriej Kliszas stwierdził, że prawo do decydowania o połączeniu z Rosją przysługuje mieszkańcom wszystkich terytoriów Ukrainy kontrolowanych przez FR.

Według ukraińskich władz wśród sił wroga w obwodzie zaporoskim obserwuje się postępującą demoralizację i frustrację wynikającą z opóźnień w wypłacie żołdu. Żołnierze zastraszają ludność cywilną, rabują mienie prywatne i zabraniają swobodnego przemieszczania się na terytorium kontrolowane przez Kijów.

Ukraiński Sztab Generalny przekazał, że ewakuacja obrońców zakładów Azowstal jeszcze się nie zakończyła. W komunikacie przyznano, że to strona rosyjska w pełni kontroluje sposób wyprowadzania żołnierzy, ale każdy z nich jest rejestrowany przez Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża. Wiceminister obrony Hanna Malar potwierdziła, że operacja ratowania obrońców i negocjacje z Rosją co do ich dalszego losu trwają, lecz towarzyszy im embargo informacyjne, aby nie doszło do zakłócenia przebiegu rozmów. Taka ostrożność świadczy o tym, że kluczowy problem stanowi uzgodnienie warunków, na jakich najeżdźcy zgodzą się przekazać jeńców.

Po wycofaniu się rosyjskich jednostek z północy Ukrainy władze lokalne wzmacniają zabezpieczenia wzdłuż tamtejszej granicy kraju. W obwodzie żytomierskim rozpoczęto budowę instalacji inżynierskich mających utrudnić potencjalny atak lądowy z Białorusi. Jednostki obrony terytorialnej wspierane przez przedsiębiorstwa użyteczności publicznej kontynuują rozstawianie betonowych zapór oraz tworzą linię umocnień wzdłuż liczącej 250 km granicy pomiędzy obwodem a Rosją.

Komisja Europejska ogłosiła koncepcję „Rebuild Ukraine” – narzędzie odbudowy napadniętego kraju po wojnie. Opublikowany dokument ma charakter wstępny i przewiduje, że jej koszty i zakres zostaną w pełni określone dopiero po zakończeniu agresji. KE szacuje, że potrzeba będzie setek miliardów euro, a całkowita odbudowa zajmie ponad 10 lat. Przewodnicząca KE Ursula von der Leyen opowiedziała się za połączeniem jej z reformami, wskazując na wysoką motywację Ukrainy do ich wdrożenia. Poinformowała też, że Unia poszukuje sposobu na wykorzystanie zamrożonych aktywów rosyjskich oligarchów do sfinansowania tego wielkiego przedsięwzięcia.

Sekretarz stanu Antony Blinken oskarżył Moskwę o traktowanie żywności jako broni i szantażowanie świata wstrzymaniem eksportu ukraińskiej produkcji rolnej. Zwracając się do Rady Bezpieczeństwa ONZ, wezwał Rosję do zniesienia blokady ukraińskich portów. Podkreślił przy tym, że Ukraina nie może przez to wysłać za granicę ok. 20 mln ton zboża.

Amerykańskie media donoszą, że USA rozważają półroczne zawieszenie sankcji na nawozy potasowe z Białorusi w zamian za umożliwienie tranzytu ukraińskiego zboża przez jej terytorium – koleją do litewskiego portu w Kłajpedzie. Wcześniej Stany Zjednoczone informowały o przygotowywaniu trzyletniego pakietu o wartości 11 mld dolarów na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom dla globalnego bezpieczeństwa żywnościowego.

Straty gospodarcze Ukrainy spowodowane atakami na infrastrukturę cywilną i wojskową wzrosły w ciągu ostatniego tygodnia do 97,4 mld dolarów. Od początku inwazji zniszczono lub uszkodzono mieszkania o łącznej powierzchni 38,6 mln m², 216 zakładów, fabryk i przedsiębiorstw, 1067 placówek oświatowych i 95 tys. samochodów. Według Wołodymyra Zełenskiego miesięczny deficyt budżetowy wynosi 5 mld dolarów. Prezydent zaapelował o dalszą pomoc finansową i podkreślił, że nie jest ona darem, lecz inwestycją w bezpieczeństwo Zachodu oraz zapobieganie nowym wojnom i kryzysom, które Rosja może wywołać w przypadku pokonania Ukrainy. 19 maja Kijów otrzymał 504 mln euro dotacji z Banku Światowego na realizację priorytetowych wydatków socjalnych i humanitarnych, a na spotkaniu G7 i międzynarodowych instytucji finansowych uzgodniono przekazanie Ukrainie 18,4 mld dolarów na zbilansowanie budżetu w najbliższych trzech miesiącach.

Komentarz

- Po trwającym dwa tygodnie okresie odzyskiwania przez armię ukraińską pozycji na północ i północny wschód od Charkowa (łącznie przywrócono kontrolę nad 23 miejscowościami) siły agresora podjęły w ostatnich dniach próby powstrzymania obrońców na terenie obwodu charkowskiego (według lokalnej administracji pod kontrolą Rosjan znajduje się 25% powierzchni obwodu). Najeźdźcy nadal utrzymują pozycje na obrzeżach Charkowa, a miasto znajduje się w zasięgu ich artylerii. Działania agresora na południe i wschód od stolicy obwodu należy tłumaczyć przede wszystkim potrzebami operacyjnymi. O ile przejmowanie przez obrońców miejscowości pomiędzy Charkowem a granicą rosyjską nie miało znaczenia militarnego, o tyle przesuwanie jednostek na południe od stolicy obwodu mogłoby zagrozić liniom komunikacyjnym najeźdźcy (pozycje Ukraińców w okolicach Czuhujewa dzieli od głównej linii zaopatrzenia Wałujki–Kupiańsk–Izium 70 km).
- Narasta zaniepokojenie świata zachodniego widmem kryzysu żywnościowego w związku z drastycznym ograniczeniem możliwości eksportu ukraińskiej produkcji rolnej – pszenicy, kukurydzy, jęczmienia, oleju słonecznikowego i rzepakowego (jedna trzecia światowych dostaw zboża pochodzi z Ukrainy i Rosji). Wojna spowodowała już globalny wzrost cen zbóż, nawozów, paliw i energii. Sytuacja ta wywołuje zagrożenie głodem m.in. w państwach Afryki, co z kolei może skutkować wzmożoną falą migracji. Unia Europejska we współpracy z USA próbuje tworzyć zastępcze, lądowe szlaki eksportowe dla produkcji rolnej Ukrainy, jednak nawet w przypadku ich uruchomienia zwiększą się koszty transportu żywności, a trwająca inwazja ograniczy skalę dostaw.